

ния» страны, как способ влияния местных политиков на страну с целью решить свои проблемы. Более того, национальную окраску приобретают сегодня любые острые социальные вопросы даже в сравнительно «благополучных» странах, о чем свидетельствуют недавние события в Британии или массовые беспорядки во Франции.

Для Украины это особенно актуально. Именно потому, что национально-культурная идентичность не сформировалась, не «созрела», наша национальная гордость все чаще строится на ложных и мелких посылах, второстепенных характеристиках, а не на реальных, сущностных чертах страны и народа. К тому же, важной является не спекуляция на этих недостатках и национальной незрелости (именно такая «незрелость», ссылка на относительную «молодость» украинской нации очень часто используется в качестве решающего аргумента, которым пользуются политики, объясняя многие проблемы и недоработки, ими же и созданные), а попытки в конкретной работе формировать эту гордость и единство нации на основе тех характеристик, которые отличают украинский народ. И только это, с нашей точки зрения, может объединить страну и мотивировать ее на решение экономических, социальных и культурных задач.

Сегодня руководство страны (как впрочем, и в предыдущие годы), рассматривает вступление Украины в евросоюз как важный этап в ее дальнейшем развитии, как «мощный стимул для внутренних экономических и политических преобразований» и как шаг, которым впоследствии можно будет гордиться. Таким образом, сегодня мы имеем ситуацию, когда движение в европейское сообщество выступает как главный способ самоутверждения страны и базис национальной гордости. В то же время, более целесообразным и оправданным было бы добиться сначала формирования внутри страны действительного единства, сознательной «общности» и гордости, и потом присоединиться к европейскому сообществу как полноправный и уважающий себя и других партнер. Такой подход, конечно же, не исключает параллельного решения этих задач – ускоренного экономического развития и выполнения требований в политической и законодательной сферах, с одной стороны, и совершенствование внутренней политики, гармонизации межнациональных отношений – с другой. Важно все-таки подчеркнуть чрезвычайную значимость последней, особенно, учитывая опыт других стран, решающим фактором членства которых в ЕС было именно успешное решение такого рода проблем.

*Прилуцька А.Є. – канд. філос. н.
(НАУ ім. Н.Є.Жуковського «ХАІ»)*

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
Становлення Європейського Союзу як колективного утворення передбачає створення єдиної європейської ідентичності в межах єдиного

соціокультурного простору. Така постановка завдання, є необхідною в умовах усе більшої інтеграції європейських держав.

Пошук шляхів легітимізації нових функцій європейських структур спонукає шукати спільну ідентичність, яка б об'єднувала сотні мільйонів громадян. Адже відчуття європейської спільності протягом багатьох століть було притаманне в основному представникам еліт – культурних, політичних, економічних. Пересічні ж громадяни Євросоюзу проявляли або незначну активність, або взагалі не брали участь у формуванні цього інтеграційного об'єднання. І вже у наш час, від цих громадян вимагається не просто спокійне споглядання, а переконання, що структури є необхідною умовою розвитку національних культур в межах сучасних європейських держав.

Розбудова загальноєвропейської ідентичності передбачає певну етніфікацію цього проекту. Справа в тому, що крім спільної території проживання, культурних традицій і релігії, фахівці вирізняють спільну мову і самоназивання як основні критерії у визначенні ідентичності. Поки ж про європейську ідентичність схильні говорити як про ідентичність універсальних цінностей на основі єдиного цивілізаційного походження. Звідси – присутність в процесі європейської інтеграції елементів, які відображають теорії і “союзного націоналізму”, і “патріотичного конституціоналізму”, такі що намагаються поєднати ретроспективний погляд на спільне минуле і перспективне бачення спільного майбутнього.

Концепція “союзного націоналізму” виходить з того, що історико-культурну приналежність неможливо відірвати від політичної. Почуття загальної спільності, а також цілий ряд взаємних обов'язків є необхідною умовою для політичної і соціальної справедливості. Тому європейська ідентичність повинна базуватися на спільному минулому, з акцентом на культурній однорідності, спільному економічному житті і спільних цілях соціальної політики. В результаті такого підходу повинно з'явитися почуття приналежності до єдиного цілого, яке б переважувало почуття приналежності до окремої країни. Ця теорія орієнтована на розбудову спільного культурного і символічного простору, що вже реалізовано у введенні європейського прапора, гімну, паспорту. Урешті, створення єдиного освітнього простору на рівні з євросимволами покликане реалізовувати спільну культурну ідентичність. Проте, це лише окремі символи, які не можуть замінити собою цілісні культурні системи національних держав.

В обговоренні проблеми формування європейської ідентичності й динаміки цього процесу необхідно задатися питанням про те, а чи існує взагалі феномен європейської культури? І чи справді перед нами постає проблема асиміляції тільки з культурою європейською?

Якщо розглядати поняття “культура” в його найширшому розумінні, яке містить “культурний підтекст”, “образ світу”, “систему вірувань і цінностей”, то ми напевне маємо справу таки з “європейською культурою”. Про це свідчить наше найширше сприйняття політичних, релігійних і соціальних інститутів і пов’язаних із цим цінностей, які притаманні саме Європі. Це - секуляризація державних інститутів, поділ влади, ефективність економічних відносин, соціальна справедливість, рівність перед законом, права і свободи громадян. Ми сприймаємо найширше коло західних культурних зразків не інакше як з означенням “європейський”. Дійсно, будь-яка інша територія світу навряд чи зможе конкурувати з Європою за показником інтенсивності релігійної, філософської, суспільно-політичної думки і її представників (— Де ще можна знайти територію, яка б протягом 2–3 тисяч років наполегливо опрацьовувала всі сфери людської життєдіяльності, залишила величезну кількість пам’яток і зберегла найактивніші позиції в усіх сферах життя до наших днів). Через таку інтенсивність і близькість центрів духовної культури, постійне переплетіння різних національних зразків навряд чи можна відмовитися від такого означення як європейський по відношенню до цього культурного простору.

Урешті, коли ми будемо говорити і про нормативне сприйняття культури то і тут ми наражаємось на абсолютну відповідність моральних настанов і ідеалів по відношенню до європейської культури. Європейський тип культури — ідеал цивілізованості, ідеал етичного сприйняття реальності. Відтак, наше відчуття “культурності” повністю перекликається з сприйняттям “цивілізованості” європейського простору.

Однак, навряд чи можна сказати, що ми маємо справу з внутрішньо узгодженою і інтегрованою цілісною європейською культурою. Перед нами постає тісне переплетіння філософських думок, конгломерат мистецьких течій, які безумовно впливали одна на одну, але не витворили єдиної культури.

Крім того, коли ми будемо говорити про культуру і у вузькому значенні цього слова, тобто про всі ті артефакти оригінального світосприйняття кожного народу, які мають як правило, національне походження, то навряд чи знайдемо твори, які автоматично стали б європейським надбанням.

Таким чином, зараз в Європі немає однієї традиційної культури, немає єдиної церкви, однієї домінуючої мови, так само як немає єдиних культурних течій. Європейський простір являє собою своєрідну мультикультурну і мультинаціональну спільність, яку навряд чи можна привести до одного знаменника. Саме тут й постає проблема зміни самоідентифікування громадян різних національних держав в єдине означення “ми — європейці”.